

Üniversitelerin Bağlı Bulunduğu Şehrin Ekonomik Gelişimine Katkısı: Karabük Üniversitesindeki Yabancı Öğrenciler Üzerine Bir Uygulama¹

Ahmad Farhad RASULI

Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı

ahmadfarhadrasuli1@gmail.com, OrcID: 0000-0002-1224-1552

Doç. Dr. Ali KONAK

Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

alikonak@karabuk.edu.tr, OrcID: 0000-0003-1804-8339

Öz

Bu çalışmada Karabük üniversitesindeki yabancı uyruklu öğrencilerin Karabük ekonomisine katkılarının hesaplanması amaçlanmıştır, bu amaca ulaşmak için de Karabük Üniversitesinde eğitim görmekte olan 400 adet yabancı uyruklu öğrenciye anket uygulanmıştır. Daha sonra bu anket sonuçları SPSS 17.0 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Yapılan analiz neticesinde Karabük Üniversitesinde eğitim – öğretim gören yabancı uyruklu öğrencilerin aylık ortalama gelirlerinin 1195TL, ortalama harcamalarının 1027,5 TL ve tasarruflarının ise 167,5 TL olduğu tespit edilmiştir. Kişi başına yapılan aylık ortalama harcama giderinden hareketle Karabük Üniversitesinde 2020-2021 eğitim öğretim yılında eğitim görmekte olan toplam 10223 adet yabancı uyruklu öğrenci tarafından yapılan harcamaların 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Karabük şehir ekonomisine sağladığı toplam dolaylı statik gelir katkısının 84.033.060 TL ve toplam uyarılmış statik katkısının da 599.155.717,8 TL olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Katkı, Karabük Üniversitesi, Uluslararası Öğrenci

JEL Sınıflandırması: F10, F22, F63

¹ Bu çalışma, Ahmad Farhad Rasuli tarafından Doç. Dr. Ali Konak danışmanlığında yaptığı “Üniversitelerin Bağlı Bulunduğu Şehrin Ekonomik Gelişimine Katkısı: Karabük Üniversitesindeki Yabancı Öğrenciler Üzerine Bir Uygulama” başlıklı Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir. Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 04.03.2021 Tarih ve 2021/02 numaralı izni bulunmaktadır.

APA: Rasuli, A. F. ve Konak, A. (2022). Üniversitelerin Bağlı Bulunduğu Şehrin Ekonomik Gelişimine Katkısı: Karabük Üniversitesindeki Yabancı Öğrenciler Üzerine Bir Uygulama. Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 13 (25), 91-117.

APA: Rasuli, A. F. and Konak, A. (2022). Contribution of Universities to the Economic Development of their City: An Application on Foreign Students at Karabuk University. Bartın University Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences, 13 (25), 91-117.

Contribution of Universities to the Economic Development of their City: An Application on Foreign Students at Karabuk University

Abstract

The purpose of this study is to calculate the contribution of foreign students at Karabuk University to the economy of the city of Karabuk. To achieve this purpose, a survey was applied to 400 foreign students studying at Karabuk University. The survey results were analyzed through the SPSS 17.0 program. As a result of the analysis, it has been determined that the average monthly income of international students studying at Karabuk University is 1195 TL, their average expenditure is 1027,5 TL and their savings are 167,5 TL. Based on the monthly average expenditure per capita, it was determined that the total indirect static income contribution of 10223 foreign students studying at Karabuk University in the to the Karabuk economy in the 2020-2021 academic year was 84.033.060 TL and the total evoked static contribution was 599,155,717,8 TL.

Keywords: Economic Contribution, Karabuk University, International Student

JEL Classification: F10, F22, F63

Giriş

Eğitim günümüzün en önemli ihtiyaçlarından birini oluşturmaktadır. Eğitim sayesinde insan davranışları gelişim göstermekte, bireyler sosyalleşmekte ve ekonomik açıdan kalkınmanın temelleri atılmaktadır. Bu bağlamda üniversitelere önemli görevler düşmektedir. Üniversiteler bünyesinde çok farklı fonksiyonel yapıları bulduran önemli kurumlardan biridir. En genel haliyle üniversiteler, insanların yaşamını ve düşünme kabiliyetini şekillendirmekte, problemleri analiz etme ve çözme yeteneğini geliştirmekte ve tartışma yönteminin etkin bir şekilde kullanılması suretiyle etkin bir öğrenme sürecinin gerçekleşmesine katkıda bulunmaktadır. Buna ilaveten üniversiteler, profesyonel olarak çeşitli alanlarda bireylerin iş hayatına hazır hale gelmesine yönelik bilgi ve becerileri de sağlamaktadır (Gökmen, 2013: 46). Latince "universitas lonca" kelimesi herhangi bir tür birlik anlamına gelmektedir. Bu tür birlikler kentleşme yoluyla ortaya çıkan profesyonel birlikler olmakla birlikte, öğretmenlerin veya öğrencilerin ortak çıkarlarını korumak ve onları güvence altına almak için bir araya geldikleri birliklerdir (Erol, 2005: 83). Nitekim bu kelimenin ilk defa 1221'de Paris'te "universitas magistrorum et scholarium" (Hocalar ve Talebeler Birliği) anlamında kayda geçtiğini görmek mümkündür (Kenan, 2015: 46). Üniversitelerin tarihsel gelişimine bakıldığında bugünkü manada dünyada ilk üniversitelerin 11. yüzyılın sonlarında; Türkiye'de

ise 19. yüzyıldan sonra ortaya çıktıği görülmektedir.

Günümüzde üniversitelerin önemli görevlerinden bazılarını, çeşitli alanlarda profesyonel düzeyde eğitimler vermek suretiyle istihdam için verimli insan kaynaklarını yetiştirmek, bilgi üretmek, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak ve her alanda sosyal sorunlara çözüm üretmek şeklinde tanımlamak mümkündür. Bu etkileri dışında üniversitelerin bir takım ekonomik etkilerinin bulunduğunu söylemek de mümkündür. Üniversiteler, özellikle kuruldukları şehrin ve dolayısıyla bölgenin eğitim seviyesinin artırmak ve o bölgede teknolojinin sanayide kullanılmasına olanak sağlamak suretiyle hem bölge hem de ülke ekonomisinin gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır (Kalkan vd, 2019: 1719). Nitekim üniversite çalışanlarının, öğrencilerin ve üniversite nedeniyle şehre gelen ziyaretçilerin yapmış olduğu harcamaların şehir ve bölge ekonomisine katkıları, dinamik(katalizör) ve statik olmak üzere iki ayrı biçimde ortaya çıkmaktadır. Üniversitelerin statik katkıları ise doğrudan gelir ve istihdam katkıları, dolaylı gelir ve istihdam katkıları ile uyarılmış gelir ve istihdam katkıları olmak üzere üç ayrı biçimde ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla dinamik katkılara ilaveten statik katkılar başlığı altında ortaya çıkan bu 3 katkı ile birlikte Üniversiteler, şehir ekonomisine dört farklı şekilde katkı sağlamaktadırlar (Atik, 1999: 100; Ersoy Köse, vd, 2017: 1014). Bu katkılar doğal olarak Karabük Üniversitesi için de geçerlidir. Ayrıca üniversiteler, kalkınma sürecinde karşılaşılan sosyal ve ekonomik sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik çeşitli çözümlerin üretilmesine de doğrudan ve dolaylı etkilerde bulunmaktadır (Kalkan vd, 2019: 1719). Karabük Üniversitesi'nde eğitim ve öğretim gören yabancı uyruklu öğrencilere anket uygulamak suretiyle hazırlanan bu çalışma ile üniversitedeki yabancı uyruklu öğrencilerin şehir ekonomisine katkılarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda öncelikle bir durum tespiti yapılmış, daha sonra da yapılan analizlerden edilen sonuçlar doğrultusunda yabancı uyruklu öğrencilerin hem üniversitenin bilimsel gelişimine hem de şehrin sosyo-kültürel ve ekonomik gelişimine sağladığı katkıların ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda yabancı uyruklu öğrencilerin Karabük ekonomisine etkilerin incelenmesi, çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran bir özellik olarak ön plana çıkmaktadır.

1. Üniversitelerin Tanımı, Özellikleri ve Ekonomik Etkileri

Toplumsal eğitim için önem arz eden üniversiteler, tarihsel süreç içerisinde belirli aşamalardan geçerek gelişim göstermiş kurumlardır. Bu süreç içerisinde toplumun üniversiteye bakış açısındaki değişikliklere bağlı olarak üniversitelerin tanımında ve fonksiyonlarında da önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Üniversitenin tanımı, özellikleri ve tarihsel gelişimi ile ilgili bilgiler aşağıda *Üniversitenin Tanımı, Özellikleri ve Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi* iki başlık altında detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

1.1. Üniversitenin Tanımı ve Özellikleri

Üniversitelerin insan yaşamı üzerinde önemli etkilerinin bulunduğunu söylemek mümkündür. Üniversiteler, insanların gelişimine katkıda bulunurken aynı zamanda onları iş hayatına hazırlamakta ve bu süreçte ihtiyaç duyacakları bilgi ve becerileri elde etmelerine olanak sağlamaktadır. Coğrafi ve kültürel farklılıklar nedeniyle üniversiteler sosyal yapının merkezinde bulunan politik ve ekonomik güçlerden bağımsız, üreten, araştıran, sorgulayan ve çeşitli şekillerde araştırma ve öğretim faaliyetinde bulunan kurumları olarak tanımlanmaktadır (Çatalbaş, 2007: 94). Üniversitelerin, aynı zamanda bir teknoloji transfer merkezi ve bilim parkı olması nedeniyle öğrencilere iş fırsatları sağlamakta ve geleceğe yönelik stratejilerinin şekillenmesine yardımcı olmaktadır.

İnsanlığa küresel ölçekte hizmet veren üniversiteler, maddi ve manevi alanlarda çeşitli olay ve bulguların derinliklerine bakarak yeni bulgular elde edebilen kurumlardır. Felsefi, bilimsel ve teknik konularda geniş bir çalışma alanına sahip olmak üniversiteleri insanlar için bir hizmet aracı haline getirmiştir. Üniversitede görev yapan bilim adamlarının, çeşitli olanaklar dahilinde bilinmeyen konuları araştırma ve insanlığın faydasına sunma görevini üstlenmektedir (Demir, 2010: 245). Dolayısıyla bilimsel bir kurum olarak eğitim sisteminin en üst aşamasında yer alan üniversiteler, bilgi üretme ve yayma işlevini yerine getiren en temel eğitim kurumlarıdır. Bu yapısı nedeniyle üniversiteler, politik açıdan devlet ile düşünsel açıdan da toplum ile doğrudan ilişki içinde bulunmaktadır. Bununla birlikte üniversiteler, bağlı oldukları devletin kendine has tarihi gelişimi yanında kültürel yapısı ve sosyal yapısı ile şekillenmekte ve aynı zamanda bu yapıları doğrudan ve dolaylı yollarla etkilemektedir. Üniversitelerin işlevi ve kapsamı her dönemde ve farklı coğrafyalarda değişiklik göstermiştir (Bingöl, 2012: 42). Dolayısıyla günümüzde üniversite kelimesi yükseköğretimin kararı ile kuruldukları bölgenin en yüksek seviyede eğitim ihtiyaçlarını karşılayan kurumlar olarak adlandırılmaktadır. Bazen yükseköğretim olarak da adlandırılan üniversiteler, bilimsel bilginin üretilmesi suretiyle bireylerin eğitime katkı sağlayan en önemli temel yapılardan birini oluşturmaktadır. Ayrıca üniversiteler, temel bilgi ve becerilere sahip insan kaynaklarının hızla gelişimine olanak sağlayarak işgücü piyasasında genç işgücüne yönelik ilgi ve duyarlılığın gelişmesine olanak sağlamaktadır.

Günümüzde üniversiteler, sadece öğrenci ve akademisyenlerin değil toplumun ihtiyaç ve beklentilerini de kendilerine tahsis edilen kaynaklar ile karşılayan kurumlardır. Bu bağlamda üniversiteler gerek eğitimsel gerek sosyal ve gerekse de kültürel görevlerini yerine getirdiği ölçüde toplumun tüm kesimleriyle bütünleşmekte ve toplumsal yapıyı önemli ölçüde etkilemektedir. Ayrıca üniversiteler sahip oldukları her türlü tesis, teçhizat ve bilgi birikimi ile bireylere değer kazandırmaktadır (Erdem, 2013: 102). Dolayısıyla üniversiteleri, farklı bölümlerdeki öğrencilere akademik dereceler (hem lisans hem de

lisansüstü) veren en üst düzey eğitim kurumları olarak tanımlamak mümkündür.

1.2. Üniversitelerin Sosyal ve Ekonomik Etkileri

Üniversiteler; kuruldukları şehrin ve dolayısıyla bölgenin eğitim seviyesinin artırmak ve o bölgede teknolojinin sanayide kullanılmasına olanak sağlamak suretiyle hem bölge hem de ülke ekonomisinin gelişimine önemli katkılar sağlamakta ve ülkenin kalkınması sürecinde karşılaşılan sosyal ve ekonomik sorunların çözümüne yönelik çeşitli çözümlerin üretilmesine doğrudan ve dolaylı etkilerde bulunmaktadır (Kalkan vd, 2019, s. 1719). Üniversiteler genellikle bölgenin ekonomik şartlarını, kentsel hizmetlerini, toplu taşıma sistemlerini vb. konuları iyileştirmek ve kentsel çevrenin kalitesine ve dolayısıyla sürdürülebilir kentsel gelişime katkı sağlamaktadır. Özellikle küçük ve orta büyüklükteki şehirlerde kurulan üniversiteler, kuruldukları şehrin büyümesine ve gelişim göstermesine, çeşitli istihdam alanlarının ortaya çıkmasına, ekonomik açıdan gelişim göstermesine ve şehirde önemli yapısal dönüşümlerin yaşanmasına neden olmaktadır (Savaş Yavuzçehre, 2016: 240). Ancak üniversitelerin her şehre aynı ekonomik faydayı sağladığını iddia etmek mümkün değildir. Ülkelerin farkı şehirlerine kurulan üniversitelerin şehir ve bölge ekonomilerine farklı derecelerde faydalar sağladığı gerçeği şehirlerin gelişmişlik farklılıkları nedeniyle yadsınamaz bir gerçektir. Bununla birlikte üniversiteler, verdikleri eğitim sayesinde öğrenci kalitesinin yükseltilmesine ve üniversite ile sanayi işletmeleri arasında daha iyi bir bağlantının kurulmasına olanak sağlamakta, ayrıca piyasanın nitelikli işgücü ihtiyacını gidermektedir. Bununla birlikte üniversitelerin kuruldukları şehrin ve bölgenin ekonomisi üzerinde bir takım olumsuz etkilerinin bulunduğunu da söylemek mümkündür. Bu etkilerin başında, üniversitelerin öğrenci ve personel kontenjanlarının yükselmesiyle birlikte konut talebindeki artışa bağlı olarak bölgede konut fiyatlarının yükselmesi gelmektedir. Ayrıca üniversitenin öğrenci kapasitesinin artması doğal olarak şehrin nüfusunun artmasına neden olmak suretiyle çevre kirliliği, trafik yoğunluğu, mal ve hizmet arzından kaynaklanan eksiklikler gibi problemlere neden olabilmektedir. Öte yandan yerel halk ile üniversite öğrencileri ve üniversite personeli arasında kültürel çatışmalara da yol açabilmektedir (Nişancı vd, 2017: 5). Bu bağlamda üniversitelerin şehir gelişimine olumlu etkileri kadar olumsuz etkilerinin de bulunduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte üniversite çalışanlarının, öğrencilerin ve ziyaretçilerin yapmış olduğu harcamalar, şehir ekonomisi için son derece önemlidir. Bu harcamalar ekonomik sistemde gelire, istihdama ve vergi gelirlerine dönüşmektedir. Bu bağlamda üniversiteler şehrin gelirini ve istihdam düzeyini arttırmakta olup bu sayede yerel yönetim bütçesine ekonomik katkılar sağlamaktadır. Ayrıca vergi gelirlerinin artmasına olanak sağlamak suretiyle merkezi bütçeye de kaynak temin etmektedir. Genel anlamda üniversitelerin şehir ve bölge ekonomisine yönelik katkılarını dört başlık altında açıklamak mümkündür. Bunlar (Ersoy Köse, vd, 2017, s. 15);

► Doğrudan Katkılar

- Dolaylı Katkılar
- Uyarılmış Katkılar
- Katalizör Katkılar

1.2.1. Doğrudan Katkılar

Üniversitede çalışan akademik ve idari personeller yerel ekonomiye doğrudan istihdam katkısı sağlamaktadır. Üniversitede çalışan idari ve akademik personeller için yapılan ödemeler doğrudan gelir kapsamında yer almaktadır. Yarı zamanlı olarak çalışan burslu öğrencileri ve diğer çalışanları da yine doğrudan istihdama dahil etmek mümkündür (Çatalbaş, 2007, s. 95). Üniversitelerin doğrudan katkıları, üniversite tarafından oluşturulmuş olan gelir, istihdam ve mali katkılardan oluşmaktadır. Bu katkıları ortaya çıkaran harcamaları (Ersoy Köse, vd, 2017, s. 1014-1015);

- Üniversite personeli tarafından yapılan harcamalar,
- Merkezi hükümet tarafından üniversitelere aktarılan finansal kaynak ile yerel şirketlerden mal ve hizmet talebi,
- Öğrencilerin harcamaları,
- Şehir dışından üniversiteye gelen ziyaretçilerin harcamaları,
- Yerel halka doğrudan istihdam olanaklarının sunulması,

Şeklinde sıralamak mümkündür. Bu unsurlardan da anlaşılacağı üzere doğrudan etkiler üniversitelerin şehir ekonomisine sağladığı ekonomik katkıların ilk ve belki de en önemli aşamasını oluşturmaktadır.

1.2.2. Dolaylı Katkılar

Dolaylı katkılar, emek dışında kalan faktör sahiplerinin üniversiteye yaptıkları satışlar sonucunda elde ettikleri gelir ve istihdam artışına işaret etmektedir. Dolaylı katkıları, dolaylı istihdam katkısı ve dolaylı gelir katkısı şeklinde gruplandırmak mümkündür. Dolaylı gelir katkısı üniversite öğrencilerinin buldukları şehre olan katkılarını ifade etmekte iken, dolaylı istihdam katkısı ile üniversite öğrencilerinin toplam gelir katkısının, bir kişinin hizmet üretimine bölünmesi suretiyle elde edilmektedir (Altuntaş ve Erilli, 2015: 15). Bir değer ifadeyle dolaylı katkılar, üniversitelerin tedarik zincirlerine yapmış olduğu ödemeler sonucunda ortaya çıkan istihdam, gelir ve mali katkıları ifade etmektedir (Ersoy Köse vd, 2017, s. 1015). Bir eğitim kurumunun bulunduğu yere sağladığı dolaylı katkıların önemli bir kısmı, öğrenciler tarafından yapılan harcamalardan kaynaklanmaktadır.

Üniversiteler sadece personeli ve ödediği maaşlar aracılığıyla buldukları bölgeye katkı sağlamazlar. Buna ilaveten üniversiteler, eğitim hizmeti sunabilmek amacıyla satın aldığı mal ve hizmetler için kişi, kurum ve kuruluşlara yaptığı ödemeler ile dolaylı gelir ve istihdam katkıları sağlamaktadır (Tuğcu, 2004: 9). Bu bağlamda üniversitenin personel ödemeleri hariç olmak üzere yaptığı diğer harcamalarının ne kadarının o bölgede yapıldığının tespit edilmesi, üniversitenin, dolaylı gelir ve dolaylı istihdamın artışına ne kadar katkıda bulunacağını hesaplanması açısından son derece önemlidir. Dolaylı istihdam, istihdam edilen işgücü başına düşen üretim miktarının bölünmesi ile hesaplanabilmektedir (Erkekoğlu, 2000, s. 214). Bir üniversitenin şehir ekonomisine yaptığı en önemli dolaylı katkı, beşeri sermaye stokuna yaptığı katkıdır. Dolayısıyla üniversiteler buldukları şehrin sadece sosyo-kültürel ve eğitim-öğretim altyapısının gelişmesine katkıda bulunmakla kalmamakta aynı zamanda ekonomik kalkınması için de destekleyici bir güç oluşturmaktadır (Çatalbaş, 2007, s. 95). Dolayısıyla verimli beşeri sermaye kaynağının yetiştirilmesinde üniversiteler kilit bir role sahiptir. Ayrıca üniversiteler, sürdürülebilir kalkınma faaliyetleri açısından da son derece önemli görevler üstlenmiş durumdadır. Ayrıca ülkedeki tüm büyük kalkınma programları üniversitelerin özel bir görev üstleneceği profesyonel ve bilgili gençlerin varlığına bağlıdır.

1.2.3. Uyarılmış Katkılar

Uyarılmış katkılar, üniversitenin yaptığı harcamaların artmasıyla ortaya çıkan gelir düzeyi ve istihdam sayısındaki artışından oluşmaktadır. Ekonomide bir kişi tarafından yapılan harcamalar diğer kişilerin gelirlerini oluşturmaktadır. Üniversitelerin akademik ve idari personelleri ile öğrencileri tarafından yapılan harcamaları da bu bağlamda düşünmek mümkündür. Üniversite çatısı altında yer alan bu bireylerin harcamaları, çarpan etkisi ile birlikte toplam gelirden önemli bir artışa neden olmaktadır. Ekonomide atıl kaynakların bulunması durumunda bu gelir artışı ise gerek iş gücünün istihdamını gerekse de sermaye ve doğal kaynakların kullanım hacminin artmasına olanak sağlamaktadır. Bu duruma üniversitelerin yerel ekonomiye uyarılmış katkısı denilmektedir (Erkekoğlu, 2000: 214). Bir diğer ifadeyle uyarılmış katkılar, üniversitelerin şehir ekonomisine yapmış olduğu doğrudan veya dolaylı katkıların ilave harcamalara dönüşmesi şeklinde ifade etmek de mümkündür. Ekonomide bireyler tarafından ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılan her harcama, özel veya tüzel kişiliğe sahip üreticilerin gelirini oluşturmaktadır. Bu üreticiler ise elde ettikleri gelirlerin bir kısmını tasarruf ederken, önemli bir kısmını tüketim harcamaları için kullanmakta ve yeniden piyasaya aktarmaktadırlar. Bu ise yine piyasada üretim ve tüketim faaliyetinde bulunan başka özel ve tüzel kişilerin gelirlerini ve harcamalarını artırmaktadır. Bu harcama sarmalında ilk hareket, ilk harcama işlemi ile gerçekleştiğinden dolayı başlangıçtaki harcama dışındaki tüm bağlı harcamalar uyarılmış harcama etkisi olarak değerlendirilmektedir (Ersoy Köse

vd, 2017, s. 1015). Yerel ekonomide doğrudan ve dolaylı katkılar sonucunda gelir elde eden bireyler, yaptıkları harcamalar ile yeni mal ve hizmetlerin üretilmesine neden olmaktadır. Özellikle arz esnekliği düşükse veya atıl kaynak söz konusu değilse gelirdeki artışa bağlı olarak mal ve hizmetlere yönelik talep artışları, fiyatların yükselmesine neden olmaktadır. Bu sorun yerel ekonomiye farklı yerlerden kaynak transferi ile çözülebilmektedir. Uyarılmış katkılar “Keynesyen Çarpan Etkisi” ile hesaplanabilmektedir. Keynesyen Çarpan Etkisiyle birlikte öğrenciler ve üniversiteler tarafından başlangıç aşamasındaki harcamalar, yerel ekonomide daha fazla gelirin oluşmasını neden olmaktadır. Çarpan etkisi ile uyarılmış ekonomik faaliyetler, doğrudan ve dolaylı vergi gelirlerini de arttırmaktadır. Bireylerin gelirlerinde meydana gelen artışlara bağlı olarak tasarruf eğilimlerinin artması, gelirin tamamının harcamalara yönlendirilmemiş olması nedeniyle uyarılmış katkılarının azalmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte devlet tarafından yapılan transfer ödemeleri (işsizlik parası vb. harcamalar), uyarılmış katkılarının artmasını sağlayacaktır (Çatalbaş, 2007, s. 96). Küçük kentlere yapılan üniversite yatırımlarının kent ekonomisine kaynak sağlamanın yanında kentteki girişimcilerin geleceğe yönelik beklentilerini olumlu yönde etkileyerek yatırımları uyardığını ortaya koymaktadır. Yatırımcıların bu kararlarını etkileyen en önemli husus ise kurulan üniversite biriminin büyüklüğü ve okula gelecek öğrenci sayısının il nüfusuna göre oranıdır. Yatırımcılar, gerçekleştirecekleri yatırımlara, kente gelecek olan üniversite çalışanlarının ve öğrencilerin kent ekonomisine hangi düzeyde katkıda bulunacağını göz önüne alarak karar vermektedir. Özellikle daha küçük yerleşim birimlerinde beklentilerin daha fazla olduğu görülmektedir. Bu nedenlerden dolayı kente gelecek öğrenci sayısı ne kadar çok olursa planlanan yatırım miktarının da o ölçüde çok olması beklenmelidir

1.2.4. Katalizör Katkılar

Katalizör katkısı ise, üniversiteler tarafından yapılmış olan harcamaların uzun dönemde farklı firma ve sektörlerde neden olduğu verimlilik ve performans artışlarıdır. Katalizör katkısının hesaplanması ve gözlemlenmesi son derece zordur. Üniversite tarafından yapılan araştırma faaliyetleri ile sunulan sağlık ve eğitim hizmetleri, şehirde yaşayanların bu konulardaki ihtiyaçlarını başka yerlere gitmeye gerek duymaksızın rahatlıkla karşılayabilmelerine olanak sağlamaktadır. Ayrıca bu durum ihtiyaç duyulan hizmetler için ekonomik nedenlerle diğer şehir ya da bölgelere gidemeyen bireyler için de fırsat eşitliği sağlamış olmaktadır (Ersoy Köse vd, 2017, s. 15). Bu bağlamda şehir ekonomisinin canlanmasına katkıda bulunan unsurlarından biri olan üniversiteler, kuruldukları şehirde bir cazibe merkezi haline gelmek suretiyle şehir nüfusunun çeşitli hizmetleri alabilmek amacıyla daha büyük ve gelişmiş şehirlere gitme ihtiyacını ortadan kaldırmaktadır. Türkiye’de bu düşüncenin bir uzantısı olarak pek çok ilçede, üniversiteye bağlı olarak eğitim ve öğretim faaliyetinde bulunan meslek yüksekokullarının ve yüksekokulların kurulduğu görülmektedir. Nüfusun yoğun

olduğu sanayileşmiş şehirlerde üniversitelerin şehir ekonomisine katkısının tespiti oldukça zordur. Ancak küçük ve orta büyüklükteki henüz yeterince sanayileşmemiş şehirler için bir değerlendirme yapmak mümkündür. Bu doğrultuda üniversitelerin kent nüfusunu etkileyebilecek büyüklükte olması ya da bir diğer ifadeyle üniversitelerin kurulduğu şehirlerin küçük ya da orta büyüklükte olması, üniversiteden kaynaklanacak olan ekonomik etkinin artması açısından son derece önemli görülmektedir (Koç, 2019 345). Bu bağlamda üniversitelerin kuruldukları şehrin nüfus yapısına, ekonomik değerlerine, sanayisine, fiziki ve coğrafik özelliklerine, sosyo-kültürel dokusuna, istihdam hacmine, şehrin alt ve üst yapısına doğrudan ve dolaylı etkilerinin özellikle küçük ölçekli şehirlerde daha fazla hissedildiğini söylemek mümkündür. Üniversitelerin kuruldukları şehir ekonomisine sağladığı katkılar yeni bir olgu değildir. Üniversiteler uzun yıllardan beri kuruldukları şehirlerin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişiminde son derece önemli görevler üstlenmiştir. (Gönenç Güler, 2017: 15). Şehir ekonomilerinin gelişimi açısından bu denli önemli olan üniversitelerinin sayısının artırılmasının şehrin gelişmişlik seviyesinin yükselmesi açısından son derece önemli olduğunu söylemek mümkündür.

2. Karabük İlinin Ekonomik Gelişimi ve Karabük Üniversitesindeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerinin Şehir Ekonomisine Katkıları

Tarihi açısından önemli bir konuma sahip olan Karabük, 1932 yılında 13 haneli bir kırsal köy iken, Türkiye'nin ilk ağır sanayi fabrikası olan Karabük Demir Çelik Fabrikasının (Kardemir) kurulmasıyla hızlı bir gelişim göstermiştir. 3 Nisan 1937'de Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatı ile dönemin Başbakanı İsmet İnönü tarafından temelleri atılan ve 7 yıl gibi çok kısa sürede hızlı bir gelişim gösteren Karabük Demir Çelik Fabrikası sayesinde Karabük ile 1939 yılında ağır sanayi kenti haline gelmiştir (Çabuk, 2016: 37). Sonraki yıllarda pek çok demir-çelik üreten firma, Karabük'te çeşitli yatırımlar yapmak suretiyle şehrin hem ekonomik hem de sosyal gelişimine önemli katkılar sağlamışlardır. Bugünkü Karabük ili, 6 Haziran 1995 yılı ve 22305 sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanan 550 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Çankırı'dan; Ovacık ve Eskipazar ilçeleri ile Zonguldak'tan, Eflani, Safranbolu ve Yenice ilçelerinin birleştirilmesiyle Türkiye'nin 78. ili olmuştur (karabuk.bel.tr, 2020). Dolayısıyla Karabük, 1995 yılında il olmakla birlikte tarihi geçmişiyile Türkiye'de hem ağır sanayinin merkezi olması hem de bir "Cumhuriyet Kenti" olarak kabul edilmesiyle dikkat çekmektedir. Bahsi geçen özellikleri itibarıyla Karabük'ün, yatırım yapmaya son derece elverişli bir il olduğunu ifade etmek mümkündür.

1939 yılında kurulmuş olan Demir-Çelik fabrikası nedeniyle yıllar içerisinde bir sanayi kenti haline gelmiş olan Karabük, 2007 yılında üniversitenin kurulmasıyla birlikte sosyal ve kültürel açıdan gelişim gösteren bir öğrenci kenti haline de gelmiştir. Bugün Karabük Üniversitesi, 2 adet enstitüyü, 16 adet fakülteyi, 5 adet yüksekokulu, 9 adet meslek yüksekokulunu, 15 araştırma

merkezini ve rektörlüğe bağlı 12 birimi bünyesinde bulunduran saygın bir bilim yuvasıdır ve bünyesinde bulunan birbirinden değerli ve donanımlı eğitim birimleriyle eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu niteliği itibarıyla Karabük Üniversitesi, ülkemizin ve bölgenin önde gelen yükseköğretim kurumlarından biri olmayı ve dünyadaki bilgi birikimini artırmayı hedeflemektedir (www.karabuk.edu.tr, 2020). Karabük Üniversitesi'nde çok sayıda öğrenci geleceğin dünyasını inşa etmek için çeşitli alanlarda eğitim almaktadır. Üniversite bünyesinde eğitim alan öğrencilerin önemli bir kısmını doğal olarak Türk öğrenciler oluşturmaktadır. Ancak hiç azımsanamayacak kadar çok sayıda yabancı uyruklu öğrencinin de Karabük Üniversitesinden eğitim aldığını söylemek mümkündür. Karabük Üniversitesi öğrenci işleri daire başkanlığı (Karabük Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, 2021)'nden elde edilen 2021 yılının verilerine göre Karabük Üniversitesi'nde 10223 yabancı uyruklu öğrencinin Karabük Üniversitesinden eğitim aldığını söylemek mümkündür. Çeşitli ülkelerden, özellikle de Afrika ülkelerinden gelen yabancı uyruklu öğrenciler, hem Karabük üniversitesinin bilimsel açıdan zenginleşmesine hem de üniversitenin çok kültürlü bir yapıya sahip olmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca çeşitli ülkelerden gelen yabancı öğrencilerin çeşitli tüketim ve barınma ihtiyaçlarını karşılamalarının doğal bir sonucu olarak Karabük'ün ekonomik gelişimine de önemli katkılarda bulunduğunu söylemek mümkündür.

Karabük Üniversitesindeki yabancı uyruklu öğrencilerin Karabük ekonomisi üzerindeki katkıları, dolaylı statik gelir katkıları ve uyarılmış statik gelir katkıları olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır. Çalışmada sadece yabancı uyruklu öğrencilerle anket yapılması nedeniyle Karabük Üniversitesinde eğitim-öğretim gören yabancı uyruklu öğrencilerin şehir ekonomisine yönelik dolaylı statik gelir katkıları ve uyarılmış statik gelir katkıları hesaplanabilmiş, buna karşın ihtiyaç duyulan diğer verilere sahip olunmadığı için üniversitenin şehir ekonomisine doğrudan statik katkıları, dolaylı statik istihdam katkıları ve uyarılmış statik istihdam katkıları hesaplanamamıştır.

3. Literatür Taraması

Kalkan vd (2019), üniversitelerin kent ekonomilerine etkilerini incelemek amacıyla 2018 yılında Kastamonu Üniversitesi üzerinde hazırlanmış olduğu çalışma kapsamında 430 öğrenciye ve 460 üniversite çalışanına anket yapılmış ve elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda Kastamonu Üniversitesinin, Kastamonu ili ekonomisine sağladığı gelir katkısının toplamının 4.822.012.314,72 TL ve toplamda istihdam katkısının ise 5255 kişi olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Koç (2019), 2016-2017 yıllarında Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF)'nde eğitim gören üniversite öğrencileri tarafından yapılan harcamaların Çorum ili ekonomisine katkılarını tespit etmek amacıyla, Hitit

Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF)'nde eğitim gören 637 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anket sonucunda elde edilen verilere göre 2016-2017 eğitim -öğretim yılında anket uygulanan öğrencilerin aylık ortalama 630 TL harcama yaptıkları belirlenmiştir. Buna göre 2016-2017 yılında Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde eğitim alan öğrencilerin bir yıllık eğitim-öğretim süresi boyunca Çorum iline harcamalarıyla yaklaşık 18,9 milyon TL katkıda bulunduğu ve bulunan miktarın üniversitenin tüm öğrencilerine genellemesi durumunda yıllık 105 milyon TL'ye yakın bir harcama düzeyinin ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Erilli (2018), 2017 yılında Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinin Sivas iline yaptıkları ekonomik katkıları incelemek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada, 2050 öğrenciye yüz yüze anket çalışması yapılmış ve anket sonucunda elde edilen veriler SPSS.23 paket programı ile analiz yapılmış, Yapılan analiz sonucunda Cumhuriyet Üniversitesinde okuyan 56.317 öğrencinin Sivas ekonomisine 2017 yılındaki katkısının 479.743.343,3 TL olduğu tespit edilmiştir.

Acaroğlu vd. (2017), üniversitelerin bölgesel ekonomik kalkınma üzerindeki etkisini incelemek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sivrihisar Meslek Yüksekokulunda halihazırda 5 ayrı programda eğitim gören öğrencilere 101 tane anket uygulayarak üniversite öğrencilerinin 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılı içinde Sivrihisar ekonomisi üzerindeki etkileri araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin aylık yiyecek-içecek harcama giderinin 583,10 TL, eğlence harcama giderinin 412,70 TL ve kırtasiye giderlerinin de 122,50 TL. olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, Sivrihisar'da yiyecek-içecek fiyatlarının ve genel olarak öğrenci giderlerinin normal olduğunu ancak konaklama giderlerinin yüksek olduğu ifade etmişlerdir.

Ersoy Köse vd. (2017) tarafından Bülent Ecevit Üniversitesi, personeli ve öğrencilerinin gerçekleştirdikleri harcamaların Zonguldak ilindeki gelir akımı üzerine etkilerini, 10 yıllık (2010-2019) bir perspektifte incelemek amacıyla hazırlanmış olan çalışmada, Bülent Ecevit Üniversitesi'nin kurumsal harcamaları, personel sayısı ve personel harcamaları ile öğrenci sayısı ve öğrenci harcamalarının incelenen dönem boyunca sürekli artış gösterdiği, ayrıca Bülent Ecevit Üniversitesi doğrudan harcamalarının, uyarılmış etkileri ile birlikte değerlendirildiğinde Zonguldak ili gayri safi yurtiçi hasılası içerisindeki payının 2016 yılı itibarıyla %16,7 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan hesaplamalar neticesinde Bülent Ecevit Üniversitesi kurumsal harcamaları ile personel ve öğrencilerin doğrudan harcamalarının, 2016 yılına kıyasla, 2017 yılında %24,59, 2018 yılında %53,03 ve 2019 yılında %91,58 artış göstereceği ve 2019 yılı itibarıyla 2016 yılına kıyasla yaklaşık 2 katına çıkacağı öngörülmüştür.

Nişancı vd. (2017), Trakya Bölgesinde üniversitelerin bölgesel kalkınmaya etkisini incelemek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada üniversite ve şehir

ilişkisindeki temel konular, Trakya bölgesi üniversiteleri geneli ile Edirne, Çanakkale, Tekirdağ, Kırklareli özelinde incelenmiştir. Araştırma sonucunda üniversitelerin ülke ekonomisine ve buldukları bölgeye yaptıkları ekonomik katkının yanı sıra alışılmamış bir yaşam tarzının ortaya çıkması ve güvenlik sorunlarının yaşanmaya başlanması gibi bir takım olumsuz etkilerinin bulunduğu ifade edilmiştir.

Köksal ve Özşen (2017), Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin ilçe ekonomisine katkısını tespit etmek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada 2016-2017 eğitim öğretim yılında Beypazarı Meslek Yüksekokulunda öğrenim görmekte olan 385 öğrenciye anket uygulanmış ve veriler SPSS 22.0 programında analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda bir öğrencinin aylık ortalama 532,60TL harcama yaptığı ve öğrencilerin ilçe ekonomisine bir yılda yaklaşık 4,316,190TL katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Bilir Güler vd (2016) Trakya Üniversitesinin şehir ekonomisine katkılarını ortaya koymak amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmasında, Edirne ilinde ikamet eden 492'si kadın 635'i erkek olmak üzere toplam 1127 kişi ile yüz yüze görüşme yöntemi anket yapılmış ve anket verileri SPSS 17.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ki-kare analiz sonuçlarına göre Trakya Üniversitesi'nin şehre ve bölgeye sosyal, kültürel ve ekonomik açılardan katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Aydın vd. (2016)'nin Yüksek Öğretim Kurumlarının yerel ekonomiye katkılarını incelemek amacıyla Manyas Meslek Yüksek Okulu üzerinde yapmış olduğu çalışmada öğrencilere bir anket uygulanmış ve anket sorularına verilen cevaplardan elde edilen verilerle hesaplamalar yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda Manyas MYO'da öğrenim gören öğrencilerin, ilçe ekonomisine bir öğrenci ayda ortalama 723,11 TL katkı sağladığı, MYO'da eğitim öğretim gören toplam 394 öğrencinin, Manyas MYO'nun personellerinin ve kurumsal harcamaların yıllık katkısının toplamı 5.024.998 TL olduğu tespit edilmiştir. Bu katkı da en büyük payın öğrenci harcamalarına ait olduğu görülmüş ve öğrenci sayısının iki katına çıkması halinde bahsedilen etkinin de iki katına çıkacağı tespit edilmiştir.

Altuntaş ve Erilli (2015), Cumhuriyet Üniversitesinin, Sivas ili ekonomisine katkısını incelemek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada, Cumhuriyet Üniversitesi öğrencileri ile 1569 tane anket yapılmış ve yapılan anketlerden elde edilen cevaplara ilişkin veriler SPSS.21 paket programı ile analiz edilmiştir. Aynı zamanda çalışmada Cumhuriyet Üniversitesinin, Sivas ilinden beklentileri de analiz edilerek bir durum değerlendirmesi yapılmıştır. Öğrencilerin Sivas ekonomisi üzerindeki dolaylı katkılarının yanı sıra Cumhuriyet Üniversitesi ve Sayıştay raporları yardımıyla da doğrudan ve toplam katkı değerleri

hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Cumhuriyet Üniversitesinin 2014 yılında toplam 48825 öğrencinin Sivas ili ekonomisine 549,248,455 TL doğrudan ve dolaylı katkı sağladığı ortaya çıkmıştır.

Binici ve Koyuncu (2015), 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Bitlis Eren Üniversitesi öğrencilerinin tüketim harcamalarının Bitlis ili ekonomisine katkısını tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada 920 öğrenciye anket yapılmış, yapılan anket sonucunda Bitlis ilinde bulunan öğrencilerin 1 aylık sürede kişi başına ortalama olarak 405,206 TL. harcadığı, toplam 5318 üniversite öğrencilerinin tamamının ortalama olarak bir aylık sürede toplam 2.154.855 TL. ve bir yıllık zaman diliminde 17.238.840 TL'lik bir harcama gerçekleştirdiği, çarpan katsayısı yardımıyla hesaplanan katkının ise 74.816.565 TL olduğu tespit edilmiştir.

Çayın ve Yapraklı (2014), Batman Üniversitesi'nin 2012-2013 yılında yerel gelir ve istihdam üzerindeki etkilerini anket yöntemi ve resmi istatistik verileri kullanılarak istatistiki ve ekonometrik açıdan analiz etmişlerdir. Analizde uyarılmış etkiler tespit edilirken kullanılan marjinal tüketim eğilimi, 1987-2012 dönemi için eş bütünleşme testi ve Vektör Hata Düzeltme (VEC) modeli ile belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda Batman Üniversitesinin Batman il ekonomisi üzerindeki doğrudan ve dolaylı gelir etkilerinin ve istihdam etkilerinin pozitif nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Batman Üniversitesinin Batman il ekonomisi üzerindeki doğrudan ve dolaylı gelir katkısı 62.574.955 TL ve doğrudan ve dolaylı istihdam katkısı ise 1.399 kişi olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bu verilerden yararlanılarak Batman Üniversitesinin Batman il ekonomisi üzerindeki kısa dönemli uyarılmış gelir etkisinin 143.546.947 TL. ve uzun dönemli uyarılmış gelir etkisinin 208.472.325 TL olduğu, istihdam üzerindeki kısa dönemli uyarılmış etkilerin ise 2.287 kişi ve uzun dönemli uyarılmış etkilerin 3.321 kişi olarak gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Yılmaz ve Kaynak (2011), 2010-2011 eğitim öğretim yılında sosyo-ekonomik dönüşüm açısından yöre halkının Bayburt Üniversitesi'ne yönelik algı ve beklentilerini belirlemek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada 493 öğrenciye anket uygulanarak veriler toplanmış, toplanan veriler SPSS 16.0 istatistik programı yardımıyla analiz edilmiştir. Verilerin analizinde, frekans dağılımları, faktör analizi ve varyans analizleri kullanılmış ve yapılan analiz sonucunda, Bayburt Üniversitesinin şehrin ekonomik hayatına canlılık getirdiği ve yeni işyerlerinin açıldığı, üniversitenin yapılan yeni yatırımlar için çekicilik unsuru olduğu ve her geçen gün gelişerek şehrin yaşam kalitesini yükselttiği tespit edilmiştir.

Yayar ve Demir (2013), Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nin 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Tokat il ekonomisine katkısını tespit etmek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada, Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde eğitim-öğretim gören 400 öğrenci ile anket yapılmıştır. Öğrencilerle yapılan anket sonucunda elde edilen

veriler SPSS istatistik programından yararlanarak, elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında, basit aritmetik ortalamalar ve yüzde dağılımlar kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda bir öğrencinin 2012 Mart ayı itibarıyla aylık geliri 646,97 TL olarak bulunmuştur. Dolayısıyla, üniversitede öğrenim gören 20.659 öğrencinin toplam aylık gelirinin de 13.365.753 TL olduğu söylenebilir. Bu tutarın yaklaşık 11.821.493 TL'si il içinde ve 1.544.260 TL'si il dışında harcanmaktadır. Öğrenci harcamalarına personel harcamalarının eklenmesi sonucu Gaziosmanpaşa Üniversitesinin 2012 yılında Tokat ili ekonomisine toplam katkısının 252,320,376 TL olduğu tespit edilmiştir.

Görkemli (2009), 2003 yılında Selçuk Üniversitesi'nin Konya ekonomisine etkilerini tespit etmek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada 1000 öğrenci ile anket yapmış, yapılan anket sonucunda elde edilen veriler, Geliştirilmiş Dickey-Fuller durağanlık testi ve EKKY çarpan katsayısı kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda Selçuk Üniversitesinin Konya kent ekonomisine direkt ve dolaylı katkılar şeklinde olmak üzere toplam gelir katkısının yıllık 278.623.355 TL, yine direkt ve dolaylı katkılar şeklinde olmak üzere toplam istihdam katkısının ise yıllık 13.702 kişi olduğu tespit edilmiştir. Selçuk Üniversitesinin Konya ekonomisine olan 2003'teki uyarılmış etkileri, Geliştirilmiş Dickey-Fuller durağanlık testi ve EKKY kullanılarak elde edilen çarpan katsayısının kullanılması sonucu hesaplanmış ve toplam (direkt ve dolaylı) gelirin yarattığı uyarılmış katkılarının yıllık 852.587.466 TL. olduğu, inceleme yapılan dönem için elde edilen uyarılmış katkılar rakamından yararlanılarak yapılan hesaplamalara göre de uyarılmış istihdam rakamının 34.085 kişi olduğu tespit edilmiştir.

Kaşlı ve Serel (2008) Balıkesir Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulunda 2006–2007 eğitim-öğretim yılında eğitim gören üniversite öğrencilerinin harcamalarının şehir ekonomisine katkılarını tespit etmek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada 554 öğrenciye anket uygulanmış ve öğrenci harcamalarının ekonomik etkileri istatistik programlar aracılığıyla analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda 2006–2007 eğitim-öğretim yılında öğrenci başına aylık harcama gideri 518,86 TL olarak bulunmuştur. Balıkesir Üniversitesine bağlı olarak Gönen Meslek Yüksekokulunda eğitim-öğretimine devam eden 873 öğrencinin tamamı dikkate alındığında 873 üniversite öğrencisinin 2006–2007 eğitim-öğretim yılında Gönen ekonomisine yıllık 3.622.950 TL. katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Çatalbaş (2007), üniversite yerel ekonomi ilişkisinde kutuplaşma teorisi iyi bir model olabilir mi? isimli çalışmasında yeni üniversiteler kurulmadan önce ekonomik, sosyal ve kültürel imkanların tesis edilmesi gerektiğini veya bu eksikliklerin çok kısa sürede tamamlanması gerektiğini ifade etmiştir. Bu sayede üniversitelerin sorunlarından daha hızlı bir şekilde kurtulacağını ve hedeflerine daha etkin bir şekilde ulaşacağını, dolayısıyla da bölgenin ihtiyaçlarına cevap vermek suretiyle yerel ve ulusal ekonomiye daha fazla katkı sağlayacağını

belirtmiştir.

Erkekoğlu (2000), Sivas Cumhuriyet Üniversitesinin 1998-1999 eğitim-öğretim yılında şehir ekonomisine katkılarını tespit etmek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada, 1000 öğrenci ile anket yapılmış ve 619 anketten sağlıklı sonuç elde edilerek öğrenci harcamalarının şehir ekonomisi üzerindeki etkileri analiz edilmiştir. Yapılan analiz neticesinde Sivas Cumhuriyet Üniversitesinin, şehir ekonomisine direkt ve dolaylı olmak üzere toplam gelir katkısının 15,4 trilyon TL'ye ulaştığı ve 4965 kişiye toplam istihdam olanağı sağladığı tespit edilmiştir.

Atik (1999), üniversitelerin şehir ekonomisine katkısını tespit etmek amacıyla hazırlanmış olduğu çalışmada, 1996-1997 yıllarında Erciyes Üniversitesinde eğitim gören 2000 öğrenciye bir anket uygulamış ve uygulan anket sonucunda 1997-1998 eğitim-öğretim yılında Erciyes Üniversitesinin şehir ekonomisine, toplam 7675 kişi için doğrudan ve dolaylı olmak üzere istihdam katkısı ve 13.706.686.859.000 TL doğrudan ve dolaylı gelir katkısı sağladığını tespit etmiştir. Verilerin yetersizliği nedeniyle Üniversitenin şehir ekonomisine uyarılmış katkısı incelenmemiştir.

4. Veri Seti ve Analiz

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Üniversiteler, kuruldukları bölgenin sosyal, ekonomik ve kültürel dinamikleri üzerinde önemli etkisi olan kurumlardır. Etkileşimdeki en önemli aktörlerden biri olan öğrenciler, eğitim gördükleri il ve bölge ile ilişkileri paralelinde yerel ve bölgesel kalkınmanın gerçekleşmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu çalışmada Karabük Üniversitesi'nde eğitim gören yabancı öğrencilerin Karabük ekonomisine dolaylı ve uyarılmış statik gelir katkısı incelenmiştir. Ayrıca öğrencilerin aylık gelir- harcama miktarları belirlenmiş ve harcama yapılan kalemlerin payları analiz edilmiştir. Aynı zamanda yabancı öğrencilerin, şehrin ekonomik gelişimine katkılarının sürdürülebilirliğini açıklamak amacıyla, öğrencilerin gözünden üniversitenin bulunduğu şehrin sosyal imkânları ve yerel halkın öğrencilere karşı tutumunun değerlendirilmesi araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, bilimsel bir anket modeline dayanmaktadır. Bilimsel çalışmada çalışılan konu, herhangi bir müdahale olmaksızın açıklanmakta ve bilimsel istatistiklere dayanılarak sunulmaktadır. Araştırmada öğrencilerin farklı özellikleri hakkında bilgi elde edilebileceğinden dolayı anket uygulaması yönteminden yararlanılmıştır. Bu çalışmada Karabük Üniversitesi ile ilgili olarak kullanılan veriler, Karabük Üniversitesinin resmî web sitesinde yer alan bilgi ve

belgelerden elde edilmiş; Karabük Üniversitesinde eğitim gören öğrenci sayıları ile ilgili veriler ise Karabük Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'ndan alınmıştır. Çalışmada Karabük üniversitesindeki yabancı uyruklu öğrencilerin Karabük il ekonomisine etkilerinin ortaya çıkarılması amacıyla 400 yabancı uyruklu öğrenciye anket uygulanmıştır. Bu çalışma için, Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 04.03.2021 Tarih ve 2021/02 numaralı izni bulunmaktadır Daha sonra bu anket sonuçları SPSS 17.0 programı aracılığıyla analiz edilmiştir.

4.3. Araştırma Hipotezleri

Bu çalışmada, Karabük Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin Karabük il ekonomisine katkısının olup olmadığının ortaya konulmasıdır. Bunun tespit edilebilmesi için öğrencilere, araştırmaya yönelik olmak üzere birtakım anket soruları sorulmuş ve alınan cevaplar doğrultusunda çeşitli testler yapılarak analizler gerçekleştirilmiştir.

4.4. Araştırma Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini 2021 yılında Karabük Üniversitesi bünyesinde eğitime devam eden üniversiteye kayıtlı 10223 yabancı uyruklu öğrenci oluşturmaktadır. Gay (1996) ve Sekaran'ın (2003), örneklem büyüklüğünü etkileyen belirleyici faktörleri de dikkate almak suretiyle hazırlanmış olduğu evreni temsil yeteneğine sahip örneklem tablosundan hareketle, %5 anlamlılık düzeyinde 100.000'den büyük evren büyüklüklerinde 384 kişilik örneklemin seçilmesinin yeterli olduğunu söylemek mümkündür. Araştırmanın örneklemini 400 Karabük üniversitesi yabancı uyruklu öğrenci oluşturmaktadır.

4.5. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu çalışma, Karabük Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin Karabük il ekonomisine katkısını ölçmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Karabük Üniversitesi'nde 12.03.2021 tarihlerinde yabancı uyruklu öğrenciler üzerine bir anket uygulanmıştır. Öğrencilere anketin amacı açıklanmış ve sorulara kendilerine göre en doğru cevabı vermeleri istenmiştir. Anket yedi farklı alt kategori bölümünden oluşmaktadır. Anket soruları hazırlanırken (Kalkan, 2019)'un yaptığı çalışmada kullandığı sorular esas alınmış ve ayrıca bu sorulara tarafımızca geliştirilen sorular eklenmiştir. Yapılan anket sonrası elde edilen veriler, SPSS 17.0 programında değerlendirilmiştir.

4.6. Bulgular

4.6.1. Dinamik Katkılar (Katalizör Katkılar)

2007 yılında kurulmuş olan Karabük Üniversitesi kurulduğu günden bu yana gerçekleştirdiği eğitim-öğretim faaliyetleri ile çok sayıda mezun vererek

Karabük'te işgücü verimliliğinin artmasına katkıda bulunmuş, sanayi ve iş dünyasının ihtiyaç duyduğu eleman ihtiyacının karşılanmasına olanak sağlamıştır. Karabük Üniversitesi'ne bağlı Meslek Yüksekokullarından, Fakültelerden, Sosyal ve Fen Bilimleri Enstitüleri ile Sürekli Eğitim Merkezinden eğitim alan gençler, şehir ekonomisine dinamik katkılar sağlamaktadır. Son yıllarda Karabük Üniversitesi'nde özellikle sanayi sektörlerine yönelik olarak verilen eğitimin kalitesindeki yükselişler, üniversitenin sanayi alanına yönelik dinamik katkılarının artmasına olanak sağlamaktadır.

4.6.2. Statik katkılar

Statik katkıları; doğrudan statik katkılar, dolaylı statik katkılar ve uyarılmış statik katkılar şeklinde olmak üzere üç ayrı grupta sınıflandırmak mümkündür. Üniversitelerin şehir ekonomisine doğrudan katkılarını tespit edebilmek için üniversiteye bağlı ilgili birimlerden alınan verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Dolaylı ve uyarılmış katkıların hesaplanabilmesi için de öğrenci ve personellerden anket yoluyla elde edilen verilerden yararlanılmaktadır (Kalkan vd., 2019, s. 1712). Bu çalışmada Karabük Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin dolaylı statik gelir katkısı ve uyarılmış statik gelir katkısı hesaplanmıştır. Çalışma sadece yabancı uyruklu öğrenciler özelinde gerçekleştirildiği için yabancı uyruklu öğrencilerin Karabük ekonomisine doğrudan statik katkısı ile dolaylı ve uyarılmış statik istihdam katkısı hesaplanmamıştır. Bu bağlamda Karabük Üniversitesi'nde ankete katılan 400 yabancı uyruklu öğrencinin demografik özellikleri ile ilgili bulgular Tablo 1'de verilmiş ve öne çıkan hususlar açıklanmıştır.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Verileri

Yaşınız	F	%		Cinsiyetiniz	F	%
17-20	148	37		Erkek	290	72.5
21-24	178	44.5		Kadın	110	27.5
25 +	74	18.5		<i>Toplam</i>	400	100
<i>Toplam</i>	400	100				
				Aile Aylık Geliri	F	%
Medeni Durum	F	%		1500-3000 TL	233	58.3
Evli	25	6.3		3001-4500 TL	81	20.3
Bekar	375	93.8		4501-6000 TL	42	10.5
<i>Toplam</i>	400	100		6001 + TL	44	11.0
				<i>Toplam</i>	400	100
Karabük'te Kaldığınız Ev	F	%				
Kendi Evim	16	4.0		Karabük Üniversitesi Tercih Nedeni	F	%

Kiralık Ev	267	66.8		Eğitim Kalitesi	158	39.5
Devlet yurdu	42	10.5		Hocaların Öğrencilere Karşı Davranışı	49	12.3
Özel Yurt	75	18.8		Memleketime Yakınlığı	35	8.8
<i>Toplam</i>	400	100		Üniversite Başarı Düzeyi	78	19.5
				Uluslararası Öğrencilerin Varlığı	80	20.0
Mezuniyet Sonrasında Tekrar Karabük'e Gelmek ister misiniz	F	%		<i>Toplam</i>	400	100
Evet	308	77.0				
Hayır	92	23.0		Ailenizden Geler Aylık Para	F	%
<i>Toplam</i>	400	100		0-500 TL	152	38.0
				501-1000 TL	157	39.3
Ailenizin Yaşadığı Yer	F	%		1001-1500 TL	52	13.0
Karabük	23	5.8		1501 TL +	39	9.8
Diğer il	377	94.3		<i>Toplam</i>	400	100
<i>Toplam</i>	400	100				
				Burs, Yardım vb Aylık Para	F	%
Çalışarak Elde Ettiğiniz Aylık Para	F	%		0-500 TL	318	79.5
0-500 TL	323	80.8		501 TL +	82	20.5
501-1000 TL	45	11.3		<i>Toplam</i>	400	100
1001 TL +	32	8.0				
<i>Toplam</i>	400	100		Aylık Elinize Geçen Toplam Para	F	%
				0-1000 TL	200	50.0
Ayda Tasarruf Miktarı	F	%		1001-2000 TL	136	34.0
0-500 TL	340	85.0		2001 TL +	64	16.0
501 TL +	60	15.0		<i>Toplam</i>	400	100
<i>Toplam</i>	400	100				

Tablo 1.'de öğrencilerin yaş gruplarına bakıldığında; 17-20 yaş grubunda olan yabancı uyruklu öğrencilerin oranı %37, 21-24 yaş grubundaki yabancı uyruklu öğrencilerin oranı %44,5, son olarak 25 yaş ve üzeri yaş grubundaki yabancı uyruklu öğrencilerin oranı ise %18,5'tir. Yapılan ankete en çok 21-24 yaş

grubundaki yabancı uyruklu öğrencilerin katılım sağladığı görülmektedir. Ankete katılan yabancı uyruklu öğrencilerin medeni durumuna bakıldığında %6,3'ünün evli, %93,8'inin ise bekar olduğu, cinsiyete göre ise %72,5'inin erkek ve %27,5'inin de kadın olduğu görülmektedir. Ankete katılan yabancı uyruklu öğrencilerin cinsiyet dağılımından yararlanarak bir genelleme yapıldığında, yabancı uyruklu öğrencilerin önemli bir kısmının İslam ülkelerinden gelmesinin ve İslam ülkelerinde de ailelerin kızlarını yurt dışına gönderme konusunda isteksiz olmasının etkili olduğunu düşünmek mümkündür. Yabancı uyruklu öğrencilerin ailesinin aylık gelirine bakıldığında 1500-3000 TL geliri olan ailelerin oranı %58,3, 3001-4500 TL geliri olan ailelerin oranı %20,3, 4501-6000 TL geliri olan ailelerin oranı %10,5, 6001 TL ve üzeri geliri olan ailelerin oranı ise %11'dir. Yabancı uyruklu öğrencilerin Karabük'te ikamet ettikleri yere ilişkin rakamlara bakıldığında; kendi evi olanların oranının %4, kiralık evde ikamet edenlerin oranının %66,8, devlet yurdunda kalanların oranının %10,5 ve özel yurttaki kalanların oranını ise %18,8 olduğu görülmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin Karabük Üniversitesini tercih etmelerinin nedenlerine bakıldığında; eğitim kalitesinden dolayı tercih edenlerin oranı %39,5, öğretmenlerin öğrencilere karşı davranışlarından dolayı tercih edenlerin oranı %12,3, memlekete yakınlık dolayısıyla tercih edenlerin oranı %8,8, üniversite başarı düzeyi nedeniyle tercih edenlerin oranı %19,5, uluslararası öğrencilerin varlığı nedeniyle tercih edenlerin oranı ise %20'dir. Mezun olduktan sonra Karabük'e tekrar gelmek isteyen yabancı uyruklu öğrencilerin oranı %77, tekrar gelmek istemeyen öğrencilerin oranı ise %23'tür. Ailelerinin yaşadığı yere bakıldığında; aileleri Karabük'te olanların oranı %5,8, aileleri Karabük'te olmayanların oranı ise %94,3'tür.

Yabancı öğrencilerin ailelerinden aldığı aylık harçlık miktarına bakıldığında; 0-500 TL harçlık alan öğrencilerin oranı %38, 501-1000 TL harçlık alan öğrencilerin oranı %39,3, 1001-1500 TL harçlık alan öğrencilerin oranı %13, 1501 TL ve üzeri harçlık alanların oranı ise %9,8'dir. Yabancı öğrencilerin çalışarak elde ettikleri aylık gelir miktarına bakıldığında; 0-500 TL. gelir elde edenlerin oranı %80,8, 501-1000 TL. gelir elde edenlerin oranı %11,3, 1001 TL ve üzeri gelir elde edenlerin oranı ise %8'dir. Yabancı öğrencilerin burs, yardım vb. yollarla elde ettikleri aylık para miktarına bakıldığında; 0-500 TL. para elde edenlerin oranı %79,5, 501 TL ve üzeri para elde edenlerin oranı ise %20,5'dir. Yabancı uyruklu öğrencilerin aylık tasarruf ettikleri para miktarına bakıldığında; 0-500 TL. tasarruf yapanların oranı %85, 501 TL ve üzeri tasarruf yapanların oranı ise %15'dir. Aylık elde ettikleri para miktarının toplamına bakıldığında; 0-1000 TL elde eden yabancı uyruklu öğrencilerin oranı %50, 1001-2000 TL elde eden yabancı uyruklu öğrencilerin oranı %34, 2001 TL ve üzeri elde eden yabancı uyruklu öğrencilerin oranı ise %16'dır. Yapılan anketlerden elde edilen sonuçlar, SPSS 17.0 programında analiz edilmiş ve bu analiz sonucuna göre öğrencilerin eline geçen net gelir miktarı ortalama 1195 TL, ortalama tasarruf miktarı da 167.5 TL. olarak hesaplanmıştır.

4.6.2.1. Dolaylı Statik Katkılar

Dolaylı statik katkıları: dolaylı gelir katkısı ve dolaylı istihdam katkısı olmak üzere iki kategoride incelemek mümkündür. Bir eğitim kurumunun yerel ekonomiye sağladığı dolaylı katkılardan bir kısmı, öğrenciler tarafından yapılan harcamalardan oluşmaktadır (Altuntaş ve Erilli, 2015: 15). Dolaylı gelir harcamaları Bütçe Harcamaları, Öğrenci Harcamaları, Döner Sermaye Harcamaları, Üniversite Vakıf Harcamaları ve Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Harcamalarının toplamıyla elde edilebilmektedir (Görkemli, 2009, s. 177). Dolaylı statik istihdam katkısının hesaplanabilmesi için de üniversite bağlantılı olarak istihdam edilen işgücü başına düşen üretim miktarının bulunması gerekmektedir (Erkekoğlu, 2000: 214). Yapılan analizlerle Karabük Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin şehir ekonomisine dolaylı statik gelir katkısı hesaplanmış, ancak dolaylı statik istihdam katkısı veri eksikliği nedeniyle hesaplanamamıştır. Bu bağlamda Karabük Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin harcama kalemlerinin tespiti için Karabük Üniversitesi'nde eğitim-öğretim görmekte olan 400 yabancı uyruklu öğrenciye anket uygulanmış ve harcama kalemleri ile ilgili bilgiler Tablo 2'de açıkça özetlenmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Harcama Kalemleri

Gıda ve Alkolsüz İçecekler	F	%	Haberleşme	F	%
0-250 TL	162	40.5	0-50 TL	275	68.8
251- 500 TL	210	52.5	51-100 TL	100	25.0
501 TL +	28	7.0	101 TL +	25	6.2
<i>Toplam</i>	400	100	<i>Toplam</i>	400	100
Alkollü İçecekler ve Tütün	F	%	Eğlence ve Kültür	F	%
0-50 TL	380	95.0	0-50 TL	266	66.5
51 TL +	20	5.0	51-100 TL	90	22.5
<i>Toplam</i>	400	100	101 TL +	44	11.0
			<i>Toplam</i>	400	100
Giyim ve Ayakkabı	F	%	Eğitim	F	%
0-100 TL	253	63.3	0-100 TL	100	25.0
101-200 TL	123	30.8	101-200 TL	62	15.5
201 TL +	24	6.0	201-300 TL	76	19.0
<i>Toplam</i>	400	100	301-400 TL	79	19.8
			401 TL +	83	20.8
Barınma	F	%	<i>Toplam</i>	400	100
0-250 TL	257	64.3			
251-500 TL	125	31.3			
501 TL +	18	4.5	Ulaşım	F	%
<i>Toplam</i>	400	100	0-50 TL	284	71.0

	F	%			
				51-100 TL	98 24.5
Sağlık	F	%		101 TL +	18 4.5
0-50 TL	290	72.5		<i>Toplam</i>	400 100
51-100 TL	59	14.8			
101 TL +	51	12.8		Diğer	F %
<i>Toplam</i>	400	100		0-50 TL	239 59.8
				51-100 TL	99 24.8
				101 TL +	62 15.5
				<i>Toplam</i>	400 100

Tablo 2'de yabancı uyruklu öğrencilerin harcama dağılımına bakıldığında; öğrencilerin en yüksek harcamayı gıda ve alkolsüz içeceklerin satın alınması ve en düşük harcamayı ise alkollü içecekler ve tütün ürünlerinin satın alınması için yaptıkları görülmektedir. Böyle bir harcama dağılımının ortaya çıkmasında, öğrencilerin çoğunluğunun nispeten gelir seviyesi düşük olan Afrika ülkelerinden gelmiş olmalarının ve bu ülkelerde gerek alkol gerekse de tütün kullanımının düşük olmasının, dolayısıyla da bu ürünlere yönelik bir bağımlılık durumunun söz konusu olmadığının etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Yine SPSS 17.0 programıyla yapılan analizler neticesinde Karabük Üniversitesi'nde eğitim – öğretim gören yabancı uyruklu öğrencilerin ortalama harcamalarının 1027,5 TL olduğu tespit edilmiştir. Daha önce elde edilen öğrencilerin toplam geliri ortalama olarak 1195 TL. olduğuna göre $Y=C+S$ eşitliğinde, $1195 = 1027,5 + S$ haline gelen denklem bize tasarrufların $S= 167,5$ TL olduğunu göstermektedir. Söz konusu tasarruf miktarının daha önce elde edilen tasarruf miktarı ile aynı olduğu görülmektedir. Bulunan tasarruf miktarının oldukça düşük olmasının farklı nedenleri olabilir. Öğrencilerin tüketim harcamalarının yüksek olması, gelirlerinin düşük olması bu nedenler arasında sayılabilir. Yabancı uyruklu öğrencilerin ortalama olarak yapmış olduğu 1027.5 TL'lik harcamanın hangi ürünlere yönelik olarak yapıldığı Tablo 2.'de görülmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin bir aylık süreçte ortalama olarak gıda ve alkolsüz içecekler için 260 TL, alkollü içecekler ve tütün ürünleri için 14,5 TL, giyim ve ayakkabı satın almak için 94 TL, barınma giderleri için 254 TL, sağlık giderleri için 30 TL, haberleşme giderleri için 37 TL, eğlence ve kültür giderleri için 45 TL, eğitim giderleri için 205 TL, ulaşım giderleri için 41 TL ve diğer giderler için de 47 TL olmak üzere toplam 1027,5 TL'lik harcama gerçekleştirdiği tespit edilmiştir.

Karabük Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin aylık ortalama harcama tutarının 1027,5 TL olarak hesaplanmasından sonra bu öğrencilerin Karabük'te yapmış oldukları harcamaların toplamını hesaplamak mümkün hale gelmektedir. 2021 yılında Karabük Üniversitesi'nde eğitim-öğretim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sayısı 10.223 kişi olarak tespit edilmiştir. Yabancı

uyruklu öğrencilere ait bu sayı Karabük Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığından elde edilmiştir. Bu sayıdan hareketle 2021 yılında toplam öğrenci harcamalarının aylık $1027,5 * 10223 = 10504132,5$ TL. olarak hesaplandığını söylemek mümkündür. Öğrencilerin ortalama olarak yılın 8 ayını Karabük'te geçirdiği düşünüldüğünde, Karabük Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin yıllık toplam dolaylı statik gelir katkısı ise $= 10.504.132,5 * 8 = 84.033.060$ TL. olarak hesaplanmıştır.

4.6.2.2. Uyarılmış Katkılar

Uyarılmış katkıları, bireyler ya da kurumlar tarafından yapılan harcamaların diğer harcamaları harekete geçirmesi sonucu ortaya çıkan yansımali bir ekonomik etki şeklinde ifade etmek mümkündür. Yerel bir ekonomide üniversite öğrencileri ve üniversiteye bağlı çeşitli birimler tarafından yapılan harcamalar, bölgedeki üreticiler ve faktör sahipleri için bir gelir unsuru teşkil etmekte ve bu gelir, üreticiler ve faktör sahipleri tarafından yeniden harcanmakta, dolayısıyla bölge ekonomisine, uyarılmış katkı olarak yansımaktadır (Çatalbaş, 2007: 96). Uyarılmış katkılar, marjinal tüketim eğilimine bağlı olarak ekonomide kendisinden birkaç kat daha fazla gelir artışı meydana getiren katkıdır (Dağ ve Özen, 2012: 153; Çayın ve Özer, 2015: 132). Böylelikle bu süreçte yerel ekonomilerde öğrenciler ya da üniversiteye bağlı çeşitli birimler tarafından yapılan başlangıçtaki harcamalardan elde edilen gelirden daha fazla miktarlarda gelirler elde edilebilmekte ve başlangıç aşamasında yapılan harcamaların ekonomiye olan katkısı artmaktadır. Uyarılmış katkılar "Keynesyen çarpan etkisi" ile hesaplanmaktadır (Çatalbaş, 2007: 96). Uyarılmış katkı miktarının hesaplanabilmesi için öncelikle harcama çarpanının bulunmasına ihtiyaç vardır. Çarpan katsayısı, harcamalarda meydana gelen bir birimlik değişiminin milli gelirden meydana getirdiği değişimi göstermektedir. Çarpan katsayısının ortaya konabilmesi için öncelikle marjinal tüketim eğiliminin (c) açıklanmasına ihtiyaç vardır. Çünkü bir ekonomik birimin (öğrencilerin) tüketimi aynı zamanda başka bir ekonomik birimin (üretici veya faktör sahipleri) gelirini oluşturmaktadır ve tüketim düzeyinin artmasına bağlı olarak gelirleri artan ekonomik birimlerin gelirlerinde meydana gelen artışların ne kadarını tüketim harcamaları için kullanacakları önem arz etmekte ve bu sayede uyarılmış etkiler hesaplanabilmektedir. Marjinal tüketim eğilimi, kullanılabilir gelirden meydana gelen bir birimlik değişimin tüketim harcamalarında meydana getirdiği değişimi göstermektedir. Bu kapsamda çarpan katsayısı $1/1-c$ olarak ifade edilmektedir (Tuncer, 2019: 298). Çarpan katsayısı için gerekli olan marjinal tüketim eğilimi değerini bulmak ve 2020-2021 eğitim- öğretim yılında Karabük Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin şehir ekonomisine yaptığı uyarılmış katkıyı hesaplayabilmek için bölgesel bir tüketim fonksiyonunun tahmin edilmesi gerekmektedir. Tüketim fonksiyonu, kişilerin gelirleri ile tüketimleri arasındaki ilişkiyi gösteren denklemdir (Dalgar vd. 2009, s.46). İhtiyaç olan tüketim fonksiyonunu tahmin etmek için Karabük

Üniversitesi'nde eğitim-öğretim görmekte olan 400 yabancı uyruklu öğrenciye anket uygulanmış, öğrencilere uygulanan anketlerden elde edilen verilerden yararlanılarak öğrenci gelirlerinin bağımsız değişken ve tüketim harcamalarını da bağımlı değişken olduğu varsayılarak basit bir doğrusal regresyon modeli oluşturulmuştur.

$$C = C_0 + C_1Y + U$$

C: Toplam Tüketim, C₀: Sabit tüketim harcamaları, C₁: Marjinal tüketim eğilimi, Y: Toplam geliri, U: hata terimini ifade etmektedir.

Modeli tahmin etmek için SPSS 17.0 programı kullanılmıştır. Basit doğrusal regresyon modelinin tahmin sonuçları Tablo 3. de yer almaktadır.

Tablo 3. Tahmin Sonuçları

	Katsayılar	Sig.	Durbin Watson	F	Sig.
Constant	233,55	0,009	1,975	330,796	0,000
Gelir	0,8598	0,000			

Tablo 3. de yer alan tahmin sonuçlarına göre öğrencilerin sabit tüketim harcamaları 233.55 TL olarak hesaplanmıştır. Yani öğrencinin hiçbir geliri olmasa bile 233.55 TL harcama yapmaktadır. Marjinal tüketim eğilimi olarak 0,8598 bulunmuştur. Diğer bir deyişle öğrencilerin gelirindeki 100 birimlik artış, öğrencilerin tüketim harcamalarında 85.98 TL'lik bir artışa neden olmaktadır. Model istatistiksel açıdan %5 seviyesinde anlamlıdır (Sig:0,000 F:330,796). Durbin Watson değeri 1,975'e eşittir, yani 1,5 ile 2,5 arasındadır. Dolayısıyla otokorelasyon sorunu bulunmamaktadır. C₀ katsayısının değeri ise %5 seviyesinde anlamlıdır (sig:0,009). C₁ katsayısı da %5 seviyesinde anlamlıdır (Sig:0,000). 400 Öğrenci için regresyon modeli kısaca aşağıdaki biçimde yazılabilir.

$$C = 233.55 + 0,8598Y + U$$

Öğrenciler için harcama çarpanını ise aşağıdaki biçimde hesaplamak mümkündür. Çarpan Katsayısı = $1/(1-c)$ formülünden yararlanılarak hesaplandığına göre Çarpan Katsayısı = $1 / (1-0,8598) = 7.13$ olarak bulunmuştur. Karabük Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin yıllık toplam dolaylı statik gelir katkısı daha önce 84.033.060 TL. olarak hesaplanmıştır. Buradan hareketle bir senede Karabük Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin şehre sağladığı uyarılmış statik gelir katkısı toplamının $84.033.060 * 7,13 = 599.155.717,8$ TL olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir. Bu rakam, Karabük Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin, Karabük il ekonomisine uyarılmış statik gelir katkısını ifade etmektedir. Yapılan analizler

sonucu elde edilen bu sonuçlar yabancı öğrencilerin Karabük ekonomisine önemli oranda katkı sağladığını göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Yükseköğretim sistemi çeşitli kültürel, sosyal, politik ve ekonomik boyutların gelişmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu sistemin en önemli parçası olan üniversiteler eğitim faaliyetlerini yürütmek ve bilimsel bilgi sağlamak, yeni bilgiler üretmek, sosyal sorunların araştırmak ve bu sorunlara çözümler üretmek amacıyla faaliyetlerini sürdürmektedir. Gelişmiş ülkelerde eğitimin, kalkınma üzerindeki etkisi son derece önemlidir ve bu ülkelerin kalkınmasının büyük ölçüde topluma yön veren bilim insanlarına, mühendislere, teknisyenlere ve eğitilmiş insanlarına bağlı olduğu söylenebilir. Öte yandan eğitim, bireylerin çevreye ve gelişmelere hâkim olma gücünü ve teknolojiyi kullanma becerisini kazanmasına olanak sağlamaktadır. 2000'li yıllardan önce ekonomik ve sosyal kalkınmasını, eğitim düzeyini ve beşeri sermayesini tam olarak geliştirememiş olan Türkiye'de özellikle 2000'li yıllardan sonra üniversiteler, bölgesel kalkınmanın gelişiminde önemli bir rol oynamış, bu doğrultuda da bütün illerde üniversitelerin açılması yönünde bir hareket başlamıştır. Günümüzde her ilde en az bir üniversite bulunmaktadır ve bu üniversiteler kuruldukları şehirlerin ekonomik gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip durumdadır. Az gelişmiş birçok şehirde üniversite yatırımlarının zaman içinde şehrin ekonomik gelişimine önemli bir hareketlilik ve katkı sağladığı görülmektedir.

Karabük Üniversitesi'nde eğitim gören 10.223 yabancı uyruklu öğrencinin her birinin aylık ortalama geliri 1195 TL olarak hesaplanmıştır (hesaplanmış) ve aylık ortalama harcamaları ise 1027,5 TL olarak gerçekleşmiştir. Harcanabilir gelir düzeylerinin çok düşük olması nedeniyle yabancı uyruklu öğrenciler, yurtlarda veya arkadaşları ile birlikte tuttıkları evlerde zor şartlarda yaşamakta ve gelirlerinin önemli bir kısmını zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak için kullanmaktadır. Türkiye'de özellikle 2000'li yıllardan sonra üniversite sayısı ve kontenjanları artmıştır. Bu artış sonucunda Karabük Üniversitesine son yıllarda yurtdışından gelen öğrenci sayısı giderek artış göstermiştir. Dolayısıyla yurtdışından gelen öğrencilerin yaptığı harcamaların, Karabük il ekonomisine önemli katkılar sağladığını söylemek mümkündür. Karabük Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrenciler, harcanabilir gelirlerinin önemli bir kısmını gıda ve alkolsüz içeceklere ayırırken, alkollü içeceklere ve tütün ürünlerine yönelik harcamaları son derece düşük seviyelerde gerçekleştirmiştir. Böyle bir durumun ortaya çıkmasında öğrencilerin harcanabilir gelir düzeyinin düşük olmasının ve Karabük'e gelen yabancı öğrencilerin önemli bir kısmının İslam ülkelerinden gelmeleri nedeniyle alkollü içeceklere ve tütün ürünlerine bağımlı olmamalarının etkisinin bulunduğunu söylemek mümkündür. Yapılan analizler neticesinde yabancı uyruklu öğrencilerin ortalama olarak aylık 1195 TL. harcanabilir gelire sahip olabildiği, bu gelirin 1027.5 TL'sinin çeşitli ihtiyaçların karşılaması için

kullandıkları ve aylık ortalama 167,5 TL tasarruf edebildikleri tespit edilmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin aylık olarak yaptıkları ortalama 1027.5 TL'lik harcamanın dağılımını da önem sırasına göre şu ifade etmek mümkündür. Yabancı uyruklu öğrenciler harcanabilir gelirlerinin 260 TL'lik kısmını gıda ve alkolsüz içecekler için kullanırken, barınma giderleri için 254 TL., eğitim giderleri için 205 TL., giyim ve ayakkabı giderleri için 94 TL., eğlence ve kültürel faaliyetler için 45 TL., ulaşım giderleri için 41TL., haberleşme giderleri için 37 TL., sağlık giderleri için 30 TL., alkollü içecekler ve tütün ürünleri için 14,5 TL. ve son olarak bu harcama kalemleri dışında kalan diğer giderler için 47 TL harcama yapmışlardır. Bu harcama sıralamasına baktığımızda, gıda ve alkolsüz içecekler, barınma, eğitim, giyim ve ayakkabı gibi ihtiyaçların listenin başında olduğu görülmektedir. Bu da Karabük Üniversitesi'nde bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin harcamalarının büyük bir bölümünü zorunlu ihtiyaçlara harcadıklarını göstermektedir. Araştırma sonuçları Ka

Karabük Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin Karabük ekonomisine önemli düzeyde katkı sağladığını da ortaya koymaktadır. Yabancı öğrenciler tarafından yapılan harcamaların 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Karabük şehir ekonomisine sağladığı dolaylı statik gelir katkısının toplamı 84.033.060 TL olarak hesaplanmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerin çarpan katsayısı ile hesaplanan Karabük şehir ekonomisine toplam uyarılmış statik katkısı ise $84.033.060 \times 7,13 = 599.155.717,8$ TL olarak ortaya çıkmış, doğrudan statik katkısı, dolaylı ve uyarılmış statik istihdam katkıları ise veri eksikliği nedeniyle hesaplanamamıştır. Elde ettiğimiz sonuçlar doğrultusunda yabancı uyruklu öğrencilerin orta ölçekli kent ekonomilerine önemli ekonomik katkıları bulunduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda yabancı öğrencilerin özellikle orta büyükteki kentlerin üniversitelerine eğitim için gelmelerine olanak ve kolaylık sağlayacak yasal düzenlemelerin ve finansal desteklerin sağlanması son derece önemlidir. Bunun yanına yabancı öğrencilerin başta barınma sorunu olmak üzere pek çok ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak da kolaylaştırıcı önlem ve düzenlemelerin yapılmasında fayda vardır. Aksi takdirde öğrencilerin temel ihtiyaçlarının karşılanmaması ve düzenlemelerin yapılmaması, üniversitelerin şehir ekonomisine sağlayacağı katkıların sınırlı düzeyde gerçekleşmesine neden olabilir.

Katkı Oranı Beyanı: Çalışmadaki birinci yazarın makalenin hazırlanmasında, geliştirilmesinde ve yayınlanmasında yaptığı katkı yüzde yetmiş beş, ikinci yazarın yaptığı katkı yüzde yirmi beş oranındadır.

Çıkar Çatışması: Makalenin yazar/yazarlarının, çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

- Acaroğlu, H., Kartal, Z. ve Güllü, M. (2017), Üniversitelerin Bölgesel Ekonomik Kalkınma Üzerindeki Etkisi: Eskişehir'in Sivrihisar İlçesi Üzerinde Bir Araştırma, In Anadolu International Conference in Economics V (pp. 11-13), May 11-13, 2017, Eskişehir, Turkey.
- Atik, H. (1999). Üniversitelerin Yerel Ekonomiye Katkıları: Teori ve Erciyes Üniversitesi Üzerine Bir Uygulama, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (15), 99-109.
- Aydın, G., Darıcı, B. ve Aydın, A. (2016), Yükseköğretim Kurumlarının Yerel Ekonomilere Katkıları: Manyas Meslek Yüksekokulu Örneği, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(36), 305-328.
- Bilir Güler, S., Usta, İ. ve Karalar, S. (2016). Bölgesel Gelişimde Üniversite Stratejilerinin Rolü: Edirne İli Üzerine Bir Araştırma, *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 7-23.
- Binici, F.Ö. ve Koyuncu, B. (2015), Üniversite Öğrencilerinin 2012-2013 Harcamalarının Bitlis ili Ekonomisine Katkısının İncelenmesi, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 113-126.
- Bingöl, B. (2012). Üniversite Özerkliğinin Değişen Tanımı ve Üniversitelerin Yeniden Yapılandırılması. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergi*, 2(2), 42-43.
- Çabuk, S. (2016). Cumhuriyet'in Yeni Kenti Karabük'ün 1937 - 1988 Dönemi Mekânsal Gelişimi ve Şehir Planları. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2), 20-39.
- Çatalbaş, N. (2007). Üniversite-Yerel Ekonomi İlişkisinde Kutuplaşma Teorisi İyi Bir Model Olabilir Mi?, *Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (Yerel Ekonomiler Özel Sayısı), 90-101.
- Çayın, M., ve Yapraklı, S. (2014). Üniversitelerin Yerel Gelir Ve İstihdam Üzerindeki Etkileri: Batman Üniversitesi Üzerine Bir Uygulama. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(2), 155-172.

- Dalgar, H., Tunç, H. ve Kaya, M. (2009). Bölgesel Kalkınmada Yükseköğretim Kurumlarının Rolü ve Bucak Örneği, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 39-50.
- Dağ, H. ve Özen, İ. (2012). Eğitim Öğretim Kurumlarının Uyarılmış Yatırımlar Üzerine Etkileri: Köse, Kelkit, Şiran MYO örnekleri, *Mesleki Bilimler Dergisi*, 1(2), 149-171.
- Demir, M. E. (2010). 1923–2023 Üniversitelerimizin Vizyonu. Cumhuriyetimizin 100. Yılına Doğru Üniversite Vizyonumuz İçinde (s. 245-250) Ankara: Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi.
- Erdem, A. R. (2013). Üniversite Özerkliği: Mali, Akademik ve Yönetmelik Açısından Yaklaşım. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 97-107.
- Erilli, N. A. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Buldukları İl Ekonomisine Katkıları: Cumhuriyet Üniversitesi Örneği, *Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi*, 2(1), 79-96.
- Erilli, N. A. ve Altuntaş, C. (2015). Cumhuriyet Üniversitesi'nin Sivas İli Ekonomisine Katkısı. *Siirt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisadi Yenilik Dergisi*, 3(1), 11-21.
- Erkekoğlu, H. (2000). Bölge Üniversitelerinin Yerel Ekonomiye Katkıları:Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* (16), 211-229.
- Erol, B. (2005). Ortaçağ Avrupası ve Üniversiteler, *Doğu-Batı*, 8(33), 81-96.
- Ersoy Köse, Y., Yıldırım, E., Çakmak, A. F., Pekkaya, M., Şarkgüneşi, A., Saraç, Ş., Ertan, S., Ursavaş, N., Ursavaş, U., Erme, T. (2017). Bülent Ecevit Üniversitesi'nin Zonguldak İline Ekonomik Etkisi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, (ICMEB17 Özel Sayısı), 1011-1026.
- Gay, P., (1996). *Consumption and Identity at Work*. Sage, London.
- Görkemli, H.N. (2009). Selçuk Üniversitesi'nin Konya Kent Ekonomisine Etkileri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22), 169-186.
- Gökmen, S. (2013). Eğitim ve Üniversite Üzerine Düşünceler. *Bölgesel Kalkınma dergisi*, 1(1-2), 45-50.
- Gönenç Güler, E. (2017). Trakya Bölge Üniversitelerinin Turizmdeki Rolü. *Nişancı, E.*

- İzmen, Ü. ve Bostancı, S. H. (Ed.), *Trakya Bölgesinde Üniversitelerin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi (13-40) içinde. Kocaeli: Umuttepe.*
- Kalkan, H., Dilek, S. ve Keskingöz, H. (2019). Kastamonu Üniversitesi'nin Şehir Ekonomisine Katkısı, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(4), 1707-1725.
- Karabük Üniversite,
<https://iso.karabuk.edu.tr/icerikGoster.aspx?K=S&id=26&BA=index.aspx>
Erişim Tarihi, 23.6.2021
- Karabük, *Karabük'ün Sosyal Yapısı ve Ekonomik Durumu*,
https://www.karabuk.bel.tr/icerik.asp?i_id=40 ,Erişim Tarihi, 15.7.2021
- Karabük Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı. (2021).
- Kaşlı, M. ve Serel, A. (2008). Üniversite Öğrenci Harcamalarının Analizi ve Bölge Ekonomilerine Katkılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 15(2), 99-113.
- Kenan, S. (2015). Modern Üniversitenin Oluşum Süreci, *Osmanlı Araştırmaları*, 45(45), 333-367.
- Koç, N. (2019). Üniversite Öğrenci Harcamalarının Kent Ekonomisine Katkısı: Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Analiz. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(1), 344-365.
- Köksal, Y. ve Özşen, Z, S. (2017). Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İlçe Ekonomisine Katkısı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(59), 402-422.
- Nişancı, E., İzmen, Ü. ve Bostancı, S. H. (2017). Kavramsal Açından Üniversiteler ve Bölgesel Kalkınma İlişkisi, Nişancı, E., İzmen, Ü. ve Bostancı, S. H. (Ed.), *Trakya Bölgesinde Üniversitelerin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi (1-12) içinde. Kocaeli: Umuttepe.*
- Savaş Yavuzçehre, P. (2016). Üniversitelerin Kentlerine Etkileri:Denizli Pamukkale Üniversitesi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), 235-250.
- Sekaran, U., (2003). *Research Methods for Business: A Skill-Building Approach*. John Wiley, New York.
- Tuğcu, C. T. (2004). Üniversitelerin Yerel Ekonomik Faaliyet Hacmine Katkıları: Nevşehir Örneği, (61-80), Kayseri Ekonomisi Sempozyumu 2, Kayseri.

- Tuncer, G. (2019). Keynesian Regional Multiplier. *BİL TÜRK Ekonomi ve İlişkili Çalışmalar Dergisi*, 1(4), 297-309.
- Yayar, R., ve Demir, D. (2013). Gaziosmanpaşa Üniversitesinin Tokat İli Ekonomisine Etkisi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 5(8), 106-122.
- Yılmaz, M. K., ve Kaynak, S. (2011). Sosyo - Ekonomik Dönüşüm Sürecinde Üniversitelerin Rolü ve Yöre Halkının Üniversite'den Beklentileri İle İlgili Bir Uygulama, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(4), 56 - 73.